

22 червня успішно завершив свою роботу V Музичний фестиваль "Стравінський та Україна", організатором якого традиційно виступили Волинське обласне управління культури і туризму, Волинська обласна філармонія та Генеральне консульство Республіки Польща в Україні. Українську представили фольклорні колективи Волинської області, камерний оркестр Волинської обласної філармонії "Кантабіле" (кер. — засл. діяч мистецтв України Т. Рівець) та архіерейський хор Свято-Троїцького собору м. Луцька "Оранта" (кер. — засл. діяч мистецтв України В. Мойсіюк),

симфонічний оркестр Львівської обласної філармонії (дир. А. Торобаєв), львів'яни Н. Дитюк (вокал), О. Шутко (скрипка), заслужений артист України Й. Єрмінь (фортепіано), а також камерний оркестр Івано-Франківської обласної філармонії "Harmonia Nobile". Зарубіжжя — камерний оркестр Брестської філармонії (Білорусь, кер. О. Мартиненко), дуєт із Польщі у складі Я. Каліновського (віолончель) і М. Шлезера (фортепіано), вокалістка Я. Маньковська (Росія), кінорежисер Т. Палмер (Англія), автор фільму про І. Стравінського "Якось на кордоні..."

во після перегляду фільму (в якому, до речі, усі виконання Стравінського були неперевершеними) сприймалася як фарс на Стравінського. Але всі ці загалом невеликі недоречності з надлишком було компенсовано тим слухачам, які прийшли у п'ятницю на концерт Й. Єрмін'я, що став і художньою, і драматургічною вершиною фестивалю. У цьому концерті вдало поєдналося усе — вишуканий репертуар, височенна виконавська майстерність, оригінальність інтерпретації, виконавська свобода, глибина проникнення у художній образ, неможлива у вираженні словами гармонія виконавського ratio і emotio. Це той рідкісний випадок, коли на сцені був не просто музикант з великої літери, а непересічна особистість. Величезний концерт слухався на одному диханні. Довгі тихі однозвучання заворожували навіть більше, ніж карколомні пасаажні грона. Музикою дихали перерви між творами. Енергетика була потрясаючою. Артист працював. Скромно, просто, без епатажу... Упродовж двогодинного (!) сольного концерту не прозвучало жодного (!) випадкового звуку: Друга соната В. Сильвестрова, диптих О. Опанасюка, п'єса Б. Фроляк і "Привіт М. К." В. Рунчака, "Заплющені очі-2" Т. Такеміцу і "Три погляди на немовля Ісуса" О. Мессіана, а в довершення всього преміла соната А. Гінастери. Одним словом, без коментарів.

Окремо варто сказати і про концерт "Оранти". Він, поза сумнівом, належить до найбільш вдалих сторінок фестивалю. І справа не в тому, що "Оранта" дуже гідно вико-

Конкурси, фестивалі

«Стравінський та Україна» — 2008, або

Думки, навіяні фестивалем

Цього року фестиваль набув виразно західноукраїнського колориту. Волинь, незважаючи ні на що, гідно впоралась із фестивалем. Практично самотужки відпрацювала за всю Україну. І це дуже добре. Це означає, що вона володіє більшим, ніж інші, потенціалом для проведення фестивалю такого рівня. Проте, як це не сумно визнавати, але, на мою думку, і надалі варто розраховувати лише на себе. А підтвердженням того, що Волинь здатна робити якісний фестиваль дійсно міжнародного рівня і став, власне, "Стравінський та Україна" — 2008.

Оптимальною, як видається, є модель проведення концертів по одному в день упродовж тижня. Але чому переважну більшість концертів цього року було влаштовано в НД "Провіт"? На мою думку, слухач тільки виграв би, наприклад, від того, коли б "Оранта" співала в обласному театрі ляльок або ж у кафедральному костюль св. ап. Петра і Павла? Чудово, що 17 червня, у день народження композитора, було влаштовано гала-

ка музика є чужою і незрозумілою. Саме тому вимога виконання Стравінського на луцькому фестивалі є дуже актуальною. Це не лише виховання слухача. Це виховання виконавця. Тому місія С. Єфіменка, директора Волинської філармонії, адже саме він є головним опікуном творів Стравінського

три камерні оркестри (до речі, усі такі різні), камерний хор, камерні виконавці — вокалісти та інструменталісти.

Які відкриття зробив у цьому сенсі фестиваль 2008 року? Львівський симфонічний оркестр підтвердив минулорічне враження

одно та академічної музики. Хочеться, щоб таку практику було продовжено. Дуже добре, що фестивалю мав хорошого луцького ведучого (А. Роїк), що було особливо ідичтутно у порівнянні з ведучими звано-Франківська та Бреста.

Стосовно концертних програм. Прекрасно, що у кожному концерті фестивалю, як завжди, звучали твори І. Стравінського – "Концертні танці", "Дамбартон Окс", "Дві 'реси", "Російський танець", "Piano-Rag-music" та ін. Як? Це значно складніше питання. Здається, лише Й. Єрміню вдалося справитися із поставленим завданням. Його виконання "Piano-Rag-music" було грайливим, імпульсивним, "рваним" (rag з англ. – рваний), власне, таким, яким можна уявити собі Стравінського, який "грається" джазовими ритмами і звучаннями. Інші інтерпретації (за винятком хороових творів, написаних у розрахунок на виконання у церкві) були, як на мене, надто заакадемізованими. Не можна грати Стравінського як Гайдна чи Мендельсона, про що ми вже намагалися говорити, коментуючи фестиваль минулого року (див. "Українська музична газета", 2007, верес.). Всі неостилізації Стравінського передбачають дотепно-іронічне світіння, гру штрихами, динамікою, темпом. Інакше вони перетворюються на бліді тіні музики попередніх епох. Без грайливої іронічності Стравінського не існує. Намагання виконувати Стравінського у серйозно-академічній манері неодмінно обертається зворотнім ефектом – звучить не музика, яка живе і розвивається, звучать куски, фрагменти, exersis, щось схоже на читку з аркуша. Виникає враження, що виконавці "бояться" цієї музики. Зрозуміло, що вихованому в основному на класико-романтичній традиції артисту не просто переступити поріг сучасності. Надто довго в Союзі існувало табу на Стравінського. За цей час виросло не одне покоління тих, для кого та-

ного значення.

Дуже приємним є те, що в концертних програмах цьогорічного фестивалю належне місце було відведено творам сучасних українських композиторів – В. Сильвестрова, М. Скорика, Г. Гаврилець, Є. Станковича, В. Рунчака, В. Маника, Б. Фроляк, О. Опанасюка, В. Тиможинського. Адже, поперше, сучасна українська музика є дуже цікавою. По-друге, це саме те, чим українцім варто особливо опікуватися, якщо ми не хочемо й надалі служити всього лише "сировинною базою" для іншонаціональних культур. До речі, наскільки я зрозуміла, до честі Волинського телебачення ним було здійснено повний запис усіх творів Стравінського, що прозвучали на фестивалі. Чудово! Але як же з творами українських композиторів? Бо, по-перше, фестиваль таки мислився як "Стравінський та Україна", а отже, хоча б задля коректності було б варто дотриматися заявленої у назві опозиційності. По-друге, своїх українських композиторів ми повинні знати і шанувати хоча б на рівні зі Стравінським, якщо не більше. А найголовніше те, що сучасна українська музика, наголошую, є дуже і дуже якісною! Її варто слухати, вивчати, пропагувати... Яюсь, до речі, мені доводилося чути, що, наприклад, симфонії (!) видатного австрійського композитора межі XIX–XX ст. Г. Малера (зауважте, не Моцарта!) віденці знають настільки, що залюбки наспівують їх мелодії вдома, на вулицях і т. д. Скажіть мені, хто може наспівати хоч одну мелодію з хороових (!) творів Тиможинського (я не маю на увазі учасників "Оранти"), а може, хтось знає щось із Скорика чи Станковича? Це не докір у непатріотичності. Це показник нашого музично-культурного рівня, який варто підвищувати і підвищувати і насамперед, вивченням української музики.

У цьогорічному фестивалі брали участь один симфонічний оркестр,

однак, як і минулого року, виявився безпорадним із музикою І. Стравінського, на цей раз – доволі складними "Концертними танцями", які, як відомо, передбачають і музично-сценічне втілення. Було запропоновано текст, а не музику, окремі кавалки, а не художнє ціле.

Брестський камерний оркестр, виступаючи з двома диригентами, показав, як і можна було передбачити, два обличчя: таке собі грубувато-тривіальне виконання творів А. Арєнського і Р. Пека у першому відділенні і натомість досить непогано зроблені твори особливо "З часів Гольдберга" Е. Гріга у другому.

Дуже нерівним, як на мене, виявився концерт Івано-Франківського камерного оркестру. Поряд з чудесними інтерпретаціями В. Сильвестрова, Є. Станковича, Е. Раутаваара, В. Маника, М. Скорика, до концерту чомусь потрапили зовсім низькопробні твори О. Сеніка і повсюду гарні, але абсолютно невідповідні концепції фестивалю твори А. П'яццоллі та Р. Паулса. Через очевидні драматургічні прорахунки слухач змушений був слухати дві доволі масштабні сюїти підряд (Раутаваара та Маника), хоча самі твори були цікавими. В результаті таких прорахунків увесь концерт, врешті-решт, перетворився на дуже розтягнуту і дуже строкату сюїту.

Натомість дуже непогано цього року, художньо цілісно, прозвучав камерний оркестр Волинської філармонії "Кантабіле", незважаючи на те, що концерт проходив в відкритому повітрі (в Устилузі), в умовах негоди, що наближалася. Та був тут і злагоджений ансамбль, і якісний звук, і стильова відповідність.

Камерні виконавці фестивалю – 2008 р. були дуже різними. Високий академізм польської школи продемонстрував інструментальний дует Я. Каліновського та М. Шлезера. Як завжди, невинправданної сценічної ексцентрики не бракувало у виступі О. Шутка. Пісня Параші у виконанні Н. Дитюк, особли-

творчі співпраці з В. Тиможинським (особливо у плані інтерпретації творів власне В. Тиможинського), колектив набув неповторного творчого обличчя. На мою думку, твори М. Скорика, Г. Гаврилець, які я, наприклад, вперше чула у виконанні "Оранти", а також "Купайло" і особливо "Кривий танець" В. Тиможинського переконливо заявили утвердження нової виконавської манери колективу. Міцно зліплена, хоча й з крупних брил (майже архітектурна форма, насичено-контрасна темброва палітра, напружено-експресивна логіка інтонування сприймалися як ознаки високої художньо-виконавської зрілості, довершеного володіння специфікою драматичного стилю.

"Стравінський та Україна" утвердився як цікавий, із власним обличчям фестиваль сучасної музики. Він є і буде. Наступним кроком, до речі, і не лише на мою думку, має бути боротьба за найвищу якість виконавців і програм. Адже, будьмо відверті, не зовсім органічно сприймаються в контексті елітного фестивалю сучасної музики твори класичні, романтичні, а тим паче естрадні, популярні. Мабуть, треба із більшим застереженням ставитися до такої неперобірливості та мішанини. Усі твори фестивалю мають відповідати заявленому "Стравінський та Україна". Інакше цю потрясаюче цікаву і актуальну ідею буде втрачено. А вибирати є з чого. Зрозуміло, що можна і треба грати й зарубіжну музику, і музику доСтравінського часу, але остання має бути у чіткій прив'язці до Стравінського-неокласика. Так під знаком запитання, наприклад, цього року постали симфонія Шуберта, незважаючи на те, що була виконана доволі непогано, або варіації Арєнського. До чого тут Стравінський? До чого тут Україна?

Ольга КОМЕНДА,
кандидат мистецтвознавства,
член Національної спілки
композиторів України.